

Dorota Wiśniewska¹

[Wrocław]

[Paryż]

Sprawozdanie
z „Public History Summer School”
1–5 lipca 2019, Wrocław

Wrocławski Rocznik

Historii Mówionej

Rocznik IX, 2019

ISSN 2084-0578

DOI: 10.26774/wrhm.264

W dniach 1–5 lipca 2019 r. w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego oraz w Centrum Historii Zajezdnia odbyła się druga edycja „Public History Summer School” w ramach międzynarodowej konferencji „Studying Public History – Methods, Difficulties, Perspectives”. Obok wspomnianych instytucji współorganizatorami wydarzenia były: International Federation for Public History oraz Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. Udział w nim wzięło 50 uczestników z 19 krajów – Australii, Belgii, Chorwacji, Czech, Danii, Francji, Holandii, Irlandii, Kanady, Meksyku, Niemiec, Polski, Rosji, Republiki Południowej Afryki, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Ukrainy, Wielkiej Brytanii, Włoch.

Szkołę zainaugurował wykład otwarty „Introduction to Public History”, który wygłosiła prof. Catherine Brice z Uniwersytetu Paris-Est Créteil Val-de-Marne. Drugiego dnia, w Centrum Historii Zajezdnia, odbyła się dyskusja ekspercka pt. „Public History Training” odnosząca się do kształcenia w zakresie public history w różnych krajach. Uczestniczyli w niej: prof. Catherine Brice, dr hab. Joanna Wojdon, prof. UW, dr Thomas Cauvin (Colorado State University, IFPH), dr Małgorzata Rymśza-Pawłowska (American University)

¹ <https://orcid.org/0000-0001-7397-0081>.

oraz dr Christine Szkiet (University of Teacher Education Luzern). Sesja dotyczyła przede wszystkim specyfiki programów studiów public history na uniwersytetach, w których pracują dyskutanci, doświadczeń z przeprowadzonych tam projektów, oferowanych praktyk i staży, karier absolwentów tego kierunku oraz zmian i innowacji, które zdaniem uczestników sesji powinny zostać wdrożone celem unowocześnienia i ulepszenia dotychczasowych rozwiązań. Ostatniego dnia konferencji odbyła się dyskusja poświęcona nowoczesnym muzeom na przykładzie Muzeum Żydów Polskich POLIN. Poprowadził ją prof. Przemysław Wiszewski, a swoimi doświadczeniami podzielili się twórcy wystawy stałej – prof. Marcin Wodziński oraz dr Renata Piątkowska.

Obok dyskusji i wykładów organizatorzy przewidzieli warsztaty pisarskie oraz zajęcia poświęcone oral history. Te ostatnie poprowadziła dr hab. Marta Kurkowska-Budzan z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zostały one podzielone na dwie części: „Introduction to Oral History” oraz „Memory and Oral History”. W pierwszej kolejności uczestnicy zbudowali definicję oral history oraz wyjaśnili typowe dla tej dyscypliny pojęcia, opracowali katalog praktycznych wskazówek dla badaczy chcących się nią zająć, prześledzili etapy realizacji przykładowego projektu oral history oraz sami przeprowadzali krótki wywiad. W drugiej części zostali zaznajomieni ze specyfiką ludzkiego umysłu. Ważne były zagadnienia związane z procesem zapamiętywania, rodzajami pamięci oraz najnowsze wyniki badań na temat mechanizmów zapamiętywania i przypominania sobie wspomnień w różnych sytuacjach i z różnej perspektywy czasowej.

W ramach szkoły letniej część uczestników – studenci, doktoranci, młodzi badacze i praktycy – przedstawili swoje projekty badawcze i popularyzatorskie. Motywami przewodnimi były: wykorzystanie nowoczesnych technologii w humanistyce, znaczenie muzeów w przestrzeni publicznej, polityka pamięci, a także trudności i ograniczenia przy realizacji projektów public history. Wiele tematów bezpośrednio dotyczyło oral history. Sugandha Agarwal (Simon Fraser University) w wystąpieniu „Re-writing History: Oral History as a Feminist Methodology” mówiła o inkluzyjności historii, gdy do jej opowiadania wykorzystuje się metodologię gender studies i oral history. Oral history stanowi jej zdaniem ważne narzędzie umożliwiające umieszczenie głosu kobiet w centrum historii, a nie na jej marginesie. Dzięki temu kobiety nie tylko biernie obserwują wydarzenia, ale mogą je komentować, a ich opinie stają się częścią szerokiej narracji. Na poparcie swoich tez prelegentka przedstawiła przykład wywiadów przeprowadzonych

przez historyków w Indiach na temat kobiecych doświadczeń z 1947 r., kiedy doszło do podziału kraju.

Carol Gray (University of Connecticut) przedstawiła z kolei dramatyczną sytuację aktywistów walczących o prawa człowieka w Egipcie („Egypt’s Criminalization of Human Rights Advocacy”). Od 2011 r. stopniowo eliminuje się tu zagraniczne organizacje działające na rzecz ochrony praw człowieka. Dzięki przeprowadzonym przez nią zaraz po Arabskiej Wiośnie wywiadom z pracownikami jednej z takich organizacji – Hisham Mubarak Law Center – badaczce udało się odtworzyć działania autorytarne państwa oraz przeanalizować zachowania i postawy Egipcjan w obliczu tych posunięć.

W referacie „Once a Witness, Always a Witness: How the Holocaust Oral History Interviews Changed in 60 Years” Karolina Bukovska (Free University Berlin) pochyliła się nad kwestią zmian, jakie można zaobserwować we wspomnieniach ofiar Holocaustu, jeśli zestawimy niedawno przeprowadzone wywiady z tymi zarejestrowanymi zaraz po II wojnie światowej. Autorka przeanalizowała świadectwa dziesięciu ocalałych Żydów, z którymi wcześniej dwukrotnie przeprowadzono wywiady. Wzięła pod uwagę te zarejestrowane w 1946 r. przez amerykańskiego psychologa Davida P. Bodera oraz nagrania z początku bieżącego stulecia, udostępnione na stronie Muzeum Holocaustu w Stanach Zjednoczonych (zdołano odnaleźć dziesięciu respondentów Bodera). Wnioski wypływające z analizy tych materiałów wskazują na zmiany w postawach świadków historii, jak również w treści zadawanych pytań. Można zauważyć na przykład, że o ile David Boder interesował się przede wszystkim udokumentowaniem nazistowskich morderstw, o tyle ostatnie wywiady zawierają również pytania odnoszące się do dzieciństwa, życia rodzinnego, obyczajów żydowskich i przedwojennego antysemityzmu. W odpowiedziach widoczny jest wpływ aktualnego stanu wiedzy na temat wojny i Zagłady, natomiast najbardziej uderzającą zmianą jest nagromadzenie emocji, których w wywiadach Bodera niemal nie można uchwycić.

Olha Morozova (Petro Mohyla Black Sea State University) w referacie „Saving Memory about «Revolution of Dignity» in Ukraine” zaprezentowała projekt „Majdan: historia mówiona”, który od marca 2014 r. realizuje Ukraiński Instytut Pamięci Narodowej. Jego celem jest stworzenie archiwum świadectw uczestników wydarzeń z lat 2013–2014, pochodzących z różnych regionów Ukrainy. Dla wykonawców projektu ważne są nie tylko osoby biorące udział w wydarzeniach w stolicy, ale również postawy i zachowania Ukraińców w pozostałych częściach kraju. Badaczka skupiła się

przede wszystkim na przeprowadzonych przez siebie wywiadach z najbardziej aktywnymi działaczami w Mikołajowie.

Ostatni referat bezpośrednio związany z oral history, zatytułowany „Academic Historians in the News: Flemish Expressions of Professional Expertise and Values”, wygłosiła Tabea Hochstrasser (KU Leuven). Przedstawiła w nim główne założenia swojego projektu doktorskiego, w którym koncentruje się na popularyzatorskiej działalności historyków akademickich z KU Leuven. Jej celem jest pokazanie ich doświadczeń w interakcji z mediami, jak również refleksja nad sposobami postrzegania przez nich swoich ról jako zawodowych historyków i badaczy. W przeprowadzanych z nimi wywiadach autorka pyta o motywacje naukowców do podjęcia działalności popularyzatorskiej oraz o treści, oceny i wartości, jakie przekazują w swoich tekstach czy wystąpieniach. Interesują ją ponadto ich przemyślenia na temat znaczenia zaangażowania profesjonalnych historyków w lepsze rozumienie bieżących spraw przez szeroką publiczność. Badaczka bierze pod uwagę także kulisy interakcji historyków z mediami. Próbuje dowiedzieć się, jak wygląda ich współpraca od strony technicznej, na jakie trudności i ograniczenia natrafiają oni w jej ramach i jakimi kompetencjami, w odróżnieniu od historyka akademickiego, powinien dysponować „historyk publiczny”. Projekt ten jest cennym wkładem dla zrozumienia ról historyków, a nade wszystko postrzegania tych ról przez nich samych we współczesnych społeczeństwach pogrążonych w kryzysie humanistyki.

Oprócz udziału w prelekcjach, dyskusjach i warsztatach uczestnicy mieli okazję poznać historię Wrocławia, zwiedzając centrum miasta oraz wystawę stałą w Centrum Historii Zajezdnia „Wrocław 1945–2016”, jak również odwiedzić Panoramę Racławicką. Program dopełnił turniej gry planszowej „Kolejka”, dzięki któremu mogli zapoznać się z przykładem skomercjalizowania treści historycznych oraz zaznajomić się z realiami życia codziennego w schyłkowym PRL. Organizatorzy zamierzają na stałe wprowadzić szkołę letnią public history do wrocławskiego kalendarza wydarzeń naukowych, dlatego już planują kolejną edycję „Public History Summer School”.